

Mož z lajno.

Oče mu je bil bogat, premožen kmet z lepo, prostorno, zidano hišo, obširnimi travniki in njivami. Naši očetje ... revnejši kmetje so si izposojevali pri njem denar, ga pozdravljali, mu vozili ob košnji z voli obilno, mehko, lepo dišeče seno iz njegovih košenic skoro zastonj domov in se mu klanjali ...

V mrzlih zimskih jutrih, ko je škripal pod nogami sneg, se delalo na drevju ivje, pritiskal mraz, in se je počasi vzdigovalo daleč ... daleč tam na ravni poljani izza gostih, vlažnih megel solnce ter jelo sipati otrpnele, bledormene žarke po veliki sneženi odeji, da so se svetila liki diamantom drobna snežena zrna in koščki ledu na drevju in grmovju, se je začulo nakrat za hrbtom hrskanje konj, in v megli ste se videli nerazločno črni senci, ki sta se nagloma bližali ...

„Peter Lukežič se pelje k maši“, se je oglasil nekdo.

Kmetje so stopili na stran, da bi se umaknili, in zagazili s premočenimi in vsled tega s trdimi škornjami do kolena v sneg. V istem hipu so pridrsale mimo lahke sani, naši očetje so prijeli za klobuke, pozdravili, v kožuh dobro zaviti Lukežič je prikimal z glavo in se ozrl na poleg sebe sedečega, istotako zavitega sinčka Ivana. — —

Žin ... žin ... žin ... Vranca sta dirjala, izpod kopit so jima odletavali drobci snega, grivi ste vihrali, okoli gobca so se nabirale konjema pene, in sani so letele ... letele po gladki sanini — —

A ne dolgo za tem se je začelo nekaj gibati v zraku, kakor spomin na krasne čase davno minule pomladi ali kakor tiho, na pol pritajeno veselje nad poslavljačo se zimo. Zapihale so gorke sapice, zibale v mrazu odrevenele veje dreves, budile jih k novemu, bujnemu življenju, se poredno smejale izginjajočemu snegu, in krasno, božanstveno solnce je vstajalo z vsakim dnevom veličastnejše, zlateč vrhove gor, izza katerih je izhajalo ...

Zaduhle, gorke sobe, v katerih smo se stiskali po zimi okoli peči, poslušajoč babičine pripovedi, smo zapustili in pohiteli v oživljajočo se, zelenečo, s cvetjem se ogrinjajočo prirodo.* Včasih smo nabirali ob potoku mačice, včasih delali v gozdu iz muževnih kostanjevih palic piščalke in piskali na ves glas — —

Lukižečevemu Ivanu je pa prinesel hlapec s podstrešja dvokolesen voziček. Ivan se je vsedel nanj, dva dečka, njegova vrstnika, sta se vpregla, in drdrali so po gladki, beli cesti skozi vas gori in doli. Toda dečka sta se kmalu nasitila vedno le voziti in se ne nikdar peljati. Ker pa ni bil Ivan zadovoljen s tem, da bi se mehjali pri vožnji, sta odšla. Drugi ga tudi nismo hoteli voziti, ker nismo bili njegovi preveliki prijatelji zaradi stvarij, ki jih je imel in jih ni hotel deliti z nami. A voziti se je hotel na vsak način! Zato si je zmisli, da bi vpregel pred voz domačega psa. Vaški črevljar Medic mu je napravil iz usnja potrebno konjsko opravo. Pes se je sprva ustavljal, ko je videl, da ga namerava napraviti Ivan za vozno žival, da si je opravljal poprej častnejšo službo, da je varoval hišo pred tatovi. Toda naposled se je uklonil Ivanovemu biču.

Zopet je šlo po vasi gori in doli: „Hi — hi ...“

Pes je vlekel, kolikor je mogel, a ker ni bil nikak velik pes, ampak le navaden, nekoliko močnejši hišen čuvaj, se mu je godilo pri vožnji slabo. Ko so ga videli ljudje upehanega, kako se je, iz gobca jezik moleč, napejal, da bi peljal Ivana, se jim je smilil in grajali so Ivana, zakaj tako muči žival, ki je tudi usmiljenja vredna.

A on se ni brigal za svarjenje, gonil je psa in ga pretepal, tudi se ni zmenil, če se je nagnil preveč nazaj, tako da je zadnji, na ta način težji konec dvokolesnega vozička vzdignil prvi konec in na njem vpreženega psa v zrak, da ga je skoro zadušil ...

Kaj briga njegovo počenjanje ljudi? Njegov oče ima denar, in ako mu pogine ta pes, dobi lahko družega, boljšega ...

In poginil mu je — —

Ob enem sta izginila iz Lukežičevega hleva iskra vranca, za njima pa je prešla njiva za njivo, travnik za travnikom.

V malo letih je bil Lukežič siromak. Izpodkopalo ga je slabo gospodarstvo.

Ivanu pa je pozneje, ko je dorasel in izprevidel, da se ne dá živeti brez dela, zdrobila skala v kamnolomu levo nogo. In sedaj pride leto za letom, kedar začno pihati pomladanski vetri, v vas kot mož z lajno. Pred vsako hišo ga sprejmejo psi in lajajo nadenj. Dan za dnevom potuje od vasi do vasi, od mesta do mesta, naj je toplo ali mrzlo, naj pada dež ali sije solnce, naj je blatno ali lepo, suho, lajna pred hišami in prosi miloščine.

Vašim mladim, mehkim srcem se smili. Stariše prosite za košček kruha ali kak krajcar, ki mu ga stisnete v velo, koščeno roko — — *J. M.*

„Tnalo.“

Tnalo je hlod ali glavina, na katerem sekajo drva, šilijo kole, obdelujejo les, vrtajo stranice za prečnice v lestvah, nabijajo škafe, razbijajo stare lonce in kozice, in sploh se vrši na tnalu vsakovrstno delo, ko se pa obrabi, je vržejo v peč.

Tudi Brnarjevega Štefka se je prijelo to neprijetno ime. Zaslužil si je pa nelep priimek tako-le: Štefek je rad ubogal. To je bila tudi njegova najlepša in najslabša lastnost. Ubogal je namreč roditelje, učitelje in sploh zapovednike. To je bilo dobro.

Ubogal pa je tudi, če mu je kdo velel, naj gré sosedove hruške trest, nezrele črešnje obirat, o prehladnem času in v pregloboko vodo se kopat; naj zmerja revne in pohabljene ljudi, se smeje in nagaja v cerkvi in šoli. Sploh je Štefek ubogal brez premisleka, karkoli mu je kdo velel, če je le mogel izvršiti. Kolikokrat je bil zato kaznovan — brez uspeha. To je bilo slabo, ker je bil za vse, kakor tnalo.

Tođa izmodrilo ga ni.

V Štefkovi rojstni vasi je navada ali bolje razvada, da hodijo po zimi in zlasti na pomlad ob nedeljah in praznikih popoldne vaški otročaji, namestu cerkovnika, vabit z velikim zvonom k litanijam. Če